

Detektivu Baniću, bivšem milicioneru, 'crnoj ovci' u svojoj službi, dao sam prezime po svojem pokojnom prijatelju koji nikad nije bio istražitelj. **Razgovarao Dobroslav Silobrčić • Snimila Neja Markičević/Cropix**

AO MI JE JEDAN LICAJAC SLUŠA , TOGA NEMA

Goran Tribuson jedan je od najplodnijih suvremenih hrvatskih književnika. Akademik je HAZU. Tu čast zahvaljuje izvrsnosti svojih priča i romana te sjajnim filmskim i televizijskim scenarijima. Najgledanija TV serija HTV-a već je godinama "Odmori se, zaslužio si..." čiji scenarij Tribuson piše u suradnji sa svojom sestrom, redateljicom Snježanom Tribuson. Goran Tribuson je već postao klasik. Njegova djela su u školskoj lektiri.

● **Vi ste akademik HAZU. Jedan od mladih?**

- Nisam najmlađi. Ima mladih, posebno u ostalim razredima. U razredu književnosti redoviti članovi su, u prosjeku - stariji. Matematičara i biologa ima mladih od mene. U književnom razredu Nemeč je pet godina mlađi od mene.

● **Je li Akademija posao?**

- Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, HAZU, je i posao, naravno. No, ja sam još u radnom odnosu pa sam pošteđen, za sada, nekog ozbiljnijeg rada u Akademiji. Već dvanaest godina predajem scenarij na Akademiji dramskih umjetnosti, što mi je prioritet. To je odsjek filmske režije, a katedra je: scenarij. Naš pred-

ma? Ako nisu dobre, naravno?

- Da, slično. Ukoliko mi se ne sviđaju, pročitam tridesetak stranica. Imam već određeno iskustvo. Dosta dobro znam procijeniti i film i knjigu.

● **Napisali ste više od 30 romana, od čega je barem polovica sjajnih krimića.**

- Ono što najviše cijenim u kriminalističkim romanima, u tuđim i u vlastitim, socijalna je razina, društvene okolnosti. Ne vidim samo ljude koji ubijaju nego otkrivam i razloge zbog kojih se ubija, zbog kojih uopće zločin postoji u nekom društvu. Slika društva je bitna. Tako i pišem svoje krimiće. Ubija se zato što u društvu postoje takve silnice koje čine čovjeka ubojicom ili ga čine žrtvom.

● **Zločin determiniraju društvene silnice, ali i psihička poremećenost zločinca.**

- Jasno, slažem se. Ja vam sad govorim o stvaranju krimića. Jedno od 20 pravila za pisanje krimića, koja je objavio Van Dine još 1928. godine, jest da "ludaci nisu dobri ubojice", u romanima, naravno. Kod ludaka nema logike. Ludak ubija po svojoj unutarnjoj zapovijedi. Ne postoji kod poremećenog uma logika koja je tako važna u krimiću, jer detektiv tek

met slušaju i polažu redatelji, dramaturzi i producenti.

● **Šef ste katedre?**

- Da, netko mora biti. Sada sam to, slučajem, ja. Ali, to se mijenja. Izmjenjujemo se.

● **Što konkretno govorite studentima dramskih umjetnosti?**

- Znanstvene vještine: kako izgraditi karakter lika, kako voditi priču, kako, otprilike, izgleda filmska dramaturgija. Postoji umijeće podučavanja, ali ono je uvijek ograničeno. Pravi uspjeh diplomiranog studenta ovisi o njegovom talentu, o umjetnosti koju radom dosegne. Ne mogu ga ja naučiti kako da postane talentiran.

● **Vi ste diplomirali pa i magistrirali filmologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, kod profesora Peterlića?**

- Točno. To me zanimalo.

● **Kad odete u kino, pogledate li svaki film do kraja, čak i ako vam se ne sviđa?**

- Ne. Ako mi se ne sviđa, izadem iz kina nakon desetak minuta. Znam da to nije pristojno, ali... fučka mi se, ne dam se gnjaviti. Ipak, rijetko se događa da izadem iz kina prije završetka jer, uglavnom, filmove gledam doma. Imam projektor. Pa kad mi film nije dobar, pritisnem stop na daljinskom.

● **Isto radite i s knjiga-**

pomoću nje rješava slučaj.

● **Ima li još zanimljivih pravila?**

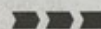
- Ima. Zabranjena je ljubav, kao pokretač priče. Može biti ljubavi, ali ona nije bitna, rubna je. Ima krimića koji žele razmaknuti granicu žanra pa uvide ljubav. Postoji jedan krimić, autor je francuski pisac Frederic Dard, u kojem je ljubav užasno važna. No, to je rijetkost. Kad je ljubav bitna u priči o zločinu, onda to više nije kriminalistički roman. Krimiće ne trpi ljubav.

● **Šteta.**

- Nije šteta. To su pravila igre. Pravila pravog krimića.

● **Ma, i vaš slavni privatni detektiv, Nikola Banić, voli svoju ženu, ima tu ljubavi...**

- Naravno, moj istražitelj ima ženu koju voli pa onda ima ljubavne probleme zato što ga ona ostavlja. Ali to nema utjecaja na intrigu koja je "crvena nit" romana. Kod svih pravih autora kriminalističkih romana ljubav je eliminirana. Naravno da se zbog ljubavi može i ubijati, u stvarnom životu, a i u priči. Detektivi često istražuju slučajeve u kojima je ljubav, zapravo, počinitelj zločina. Ali, način istrage vođen je logičkim principima u kojima ljubav nema baš nikavog udjela.

● **Nikola Banić se zove vaš detektiv. Zašto to ime?**

- Razlog je intiman. Jedan moj, na žalost, pokojni prijatelj imao je to prezime. Moj prijatelj. Premda on nikad nije bio istražitelj.

● **Vaš lik, detektiv Banić, bivši je policajac, ustvari, milicajac?**

- Točno, bivši milicajac, milicioner koji je "crna ovca" u svojoj službi. U trenutku kad Hrvatska postaje neovisna, tad nestaje taj socijalistički okvir pa se otvaraju prve detektivske agencije. Onda i Banić odlazi u privatne istražitelje. Ja sam u vrijeme tog "zalaska socijalizma" i Jugoslavije posredstvom jednog prijatelja dao svoj roman da ga pročita jedan pravi policijski inspektor, kriminalist. On je to pročitao i rekao da to, kao, nije nezanimljivo, da se može čitati, da oni imaju slučajeve koji su, možda, slični, ali manje zapleteni. Ali rekao je zanimljivu stvar: da nikada u policijskoj službi nisu imali nekoga koji bi volio jazz, kao što ga voli moj Banić. Haahaaa. Moj Banić voli pivo i jazz i - puši Marlboro cigarete.

● **Policajci možda ne vole ni operu.**

- Niti ja ne volim operu. Principijelno ne idem na opere.

● **Vaša rođena sestra, Snježana, sad priprema film o operi. Hommage operi.**

- Vi previše znate, to je još tajna. No, da, Snježana je zaljubljena u operu. Film će se zvati "Sve najbolje". Glavni lik je jedna pjevačica, koji treba igrati naša izvanredna operna pjevačica Renata Pokupić. Možda će me, u dubokoj starosti, nešto natjerati da odem gledati i slušati operu. Vjerujte mi, zadnji put sam bio u Operi kao bjelovarski gimnazijalac, gledali smo "Nikolu Šubića Zrinskog". Znam da je to sramotno kazati, ali to je, zapravo, moje jedino i cjelokupno iskustvo vezano uz operu.

● **Kao srednjoškolac ste već počeli pisati?**

- Nisam.

● **Barem pjesme?**

- Ne daj Bože... Dobro, moram vam priznati, ima jedna iznimka: već sam bio etablirani pisac pa me moj sin, koji je svirao u jednom "punk bandu" zamolio: "Stari, nemamo nikakvih dobrih tekstova, daj nam napisati par punk pjesama". Punk je jedan grub, pomalo prostački recitativ, koji je meni jako simpatičan i drag. Napisao sam dečkima par punk pjesama, potajno i anonimno. Ovo je prvi put da to javno priznajem.

● **Kako su se zvale pjesme?**

- Jedna se zvala "Made in Container", radi se o ljudima koji tragaju za hranom po kontejnerima. Inače, nikada me nije privlačila poezija. Kao gimnazijalac imao sam samo "zdrave interese". Nogomet, rukomet. Bjelovar je bio rukometna prijestolnica. Cure su me, također, zanimala.

● **Iz Bjelovara je i slavni Hrvoje Horvat zvan Cvečba, najbolji rukometaš svijeta, u svoje vrijeme.**

- Je, bio je izvanredan igrač. Poslije se pojavio ovaj

genijalni Ivano Balić. No, moj idol je bio Albin Vidović, također iz Bjelovara. Naime, Horvat je uvijek bio "odlikaš", sve je postigao s puno treninga, radom. Albin Vidović je bio razbarušeni tip koji je znao doći u nedjelju na utakmicu nakon seoske zabave, na kojoj je bančio cijelu noć - i potom zabio dvanaest, četrnaest golova. Nevjerojatan igrač. Nama mladima Albin je bio primjer "buntovnika bez razloga". Svi smo mu se divili.

● **Počeli ste s fantastikom, zvali su vas "borgesovac".**

- To je rezultat jednog eseja koji je napisao Branimir Donat. Esej se zvao "Astrolab za hrvatske borgesovce". Ja

ujutro i onda u sedam opet otišao na posao. Tako svaki dan. Sad to više ne mogu.

● **Pišete na kompjutoru, naravno.**

- Ne.

● **Na šrajbmašini?**

- Ne. Pišem rukom. Kao u školi. U teku, bilježnicu. I to samo na lijevoj stranici teke. Desna je prazna i namijenjena je dodacima, mojim primjedbama i promjenama. To pisanje rukom je neka vrst mojeg rituala. Kad pišem rukom, imam najbolji pregled toga što sam napisao. Kad napišem sve u bilježnicu, onda to prepisem na kompjutoru. Ali tada editiram, mijenjam, dotjerujem tekst.

● **Svih tih trideset i više**

mi to i nudili, nekoliko puta. Odbio sam. Ja mislim da ja to ne znam napraviti. To je žanr koji ne poznajem. Ne bih znao napisati dramu kao što ne bih znao napisati ni sonet.

● **Imate li strah od praznog papira, prije no što počnete pisati?**

- Nemam strah od praznog papira. Možda zato jer ja radim malo drugačije. Prvo napravim koncept za roman, na primjer. To nisu kontinuirane rečenice. To su zabilježke. To je više slično arhitekturi, krta će se zvati - roman.

● **Da li i crtate u tom konceptu?**

- Da, i crtam. Radim i grafikone. Tražim na inter-

doznati sve o epilepsiji. Ako je radnja u Ljubljani, naučim napamet plan tog grada kojim se krećem u priči. Ako mi je lik boksač, pročitam sve o treningu boksača. Važna je autentičnost priče, romana, scenarija.

● **Kad pišete krimić, motiviraju vas i napisi u Crnoj kronici?**

- Motiviraju me i crne i bijele kronike, motivira me moje iskustvo, koje je dio mene.

● **Najbolji romani pišu se u zreloj dobi?**

- Zacijelo. Tolstoj je najbolje romane napisao u poznoj dobi. Ne samo Tolstoj. Važna je ta zrelost.

● **Još uvijek ste roker, fan Rolling Stonesa?**

- Nije mi to više tako interesantno, iako Stonese još uvijek mogu doživljavati kao buntovnike, makar je Mick Jagger visoko etablirani pjevač. Mene ne smeta što on ima sedamdeset godina, jer nije promijenio svoj duh. Rock je sada glazba ljudi koji su dobrano u godinama. Ja sam zaljubljen u Dylana, zapravo. Izvrstan pjesnik i glazbenik. Imam punu sobu ploča i CD-a i DVD-a. Rocka najviše. I, sve od Dylana...

● **Kako vaše zdravlje?**

- Sad je dobro. Imao sam jednu dramu lani, sa srcem. Pa su me kardiolozi naučili da se moram kretati. Sada puno hodam. Na primjer, ne kupim ujutro kruh u dućanu ispod kuće nego odem nekoliko kilometara dalje, do Črnomerca. Kupim tamo kruh i vratim se doma. Hodajuću.

● **Hodate brzo?**

- Naravno, ne šetam i ne berem cvijeće. To je ozbiljan brzi hod.

● **Bavili ste se, na početku karijere, i marketingom?**

- Da, radio sam na propagandi knjige. Nisam radio spotove.

● **Slogane?**

- To jesam. To je bilo dobro. Ja sam autor slogana za jugoslavenski turizam, svojevremeno. To je bila kampanja koju je pokrenuo i tadašnji Turistički savez.

● **Kako je glasio slogan?**

- "Doći i uživati". Slogan je bio na svim našim turističkim depliantima u inozemstvu. Pisao sam i neke radijske poruke.

● **To je zgodno, kreativno je.**

- Pa je. Ali nije to nešto naročito kreativno. Doduše, ja ne mislim niti da je književni posao nešto ludački kreativan. To je u prvom redu ozbiljan rad, pa tek onda dolazi kreativnost, ako je ima. Dobro je ako je ima, naravno. Nadam se da je imam. Ja sebe držim pripovjedačem. Više sam pripovjedač negoli književnik. Ne volim onu patetiku kad mi kažu: ti si umjetnik. Ne volim da me se zove umjetnikom.

● **Ima u vašim romanima nepristojnih riječi?**

- Ima koji put.

● **Mislite li da mi puno psujemo?**

- Dosta. Srbi su, navodno, bolji psovači. No mi Hrvati ih, u tome, dosta dobro slijedimo.

● **Odakle vam dolazi, kako se javlja inspiracija za roman, za priču?**

- To mi je najteže pitanje.

Inspiracija bi trebalo biti nešto od Boga dano... Ja nisam nikada osjetio tu vrst bogodanog nadahnuća. Ne polazim od časovite inspiracije. Najvažnija je priča. Moram konstruirati priču. Dakle opet velim, to je rad. Bavim se logičnim poslom koji je puno stvarniji od nadahnuća koje moraš uhvatiti onog trena čim se pojavi, ako se pojavi...

● **Tijekom pisanja romana, unatoč vašem razrađenom konceptu, roman vam negdje pobjegne, ode u drugom smjeru?**

- To ste dobro skužili. Ja vam imam osjećaj ne da sam napisao trideset svojih knjiga nego da sam napisao - trideset drugih knjiga. Nikad to, na kraju, nije ono što sam ja zamišljao, na početku. Naprosto je nemoguće napisati roman koji ste zamislili. Sve se to otima kontroli, bježi od vas, vaš vlastiti roman. Te se knjige koje sam napisao - nisu to knjige koje sam zamišljao da ću napisati.

● **U vašim djelima ima fantastike, zločina, mistike, horora, humora...**

- Da svačim sam se bavio.

● **Svačim se bavite, i danas pišete.**

- Jasno. Točno govorite. Mislim da tu postoji neki duševni poremećaj, kak se zove? Onaj vrlo poznati? A, da, shizofrenija. Ima tu nekih shizofrenih komponenti. Kao da imam puno lica i puno karaktera. Građanski i društveno sam uvijek u normalni, ali kao pisac imam nečeg shizofreničnog.

● **Vaš zavičaj, Bjelovar...**

- To je moje djetinstvo. Svako djetinstvo je ugodno. Mislim da nema tužnih djetinjstava. Sjećam se svog djetinjstva s radošću. Nikad se nisam "izliječio" od svog Bjelovara. Volim ga. Volim i Zagreb. Tu sam od 18. godine, ali Bjelovar je moj rodni grad.

● **Odlazite li u Bjelovar?**

- Da, malo rjeđe nego prije. Pomrli su moji prijatelji. Sjećam se kina u koje sam stalno išao, sjećam se klupe na kojoj sam sjedio s jednom curom. Sjećanja.

● **Tribuson su...?**

- Furlani, odnosno Retoromani, došli su iz Furlanije. Pradjed se zvao Giuseppe, pa onda ovdje Josip, djed je bio Angelo, a ovdje je promijenio ime u Andelko...

Bili su obrtnici, a usput su bili glazbeno talentirani. Moj stric je svirao jazz u orkestru Miljenka Prohaske, Boris Tribuson, klarinet. Moji sinovi danas sviraju rock, jedan je gitarist, drugi je bubnjar.

● **Vi ste svirali, također?**

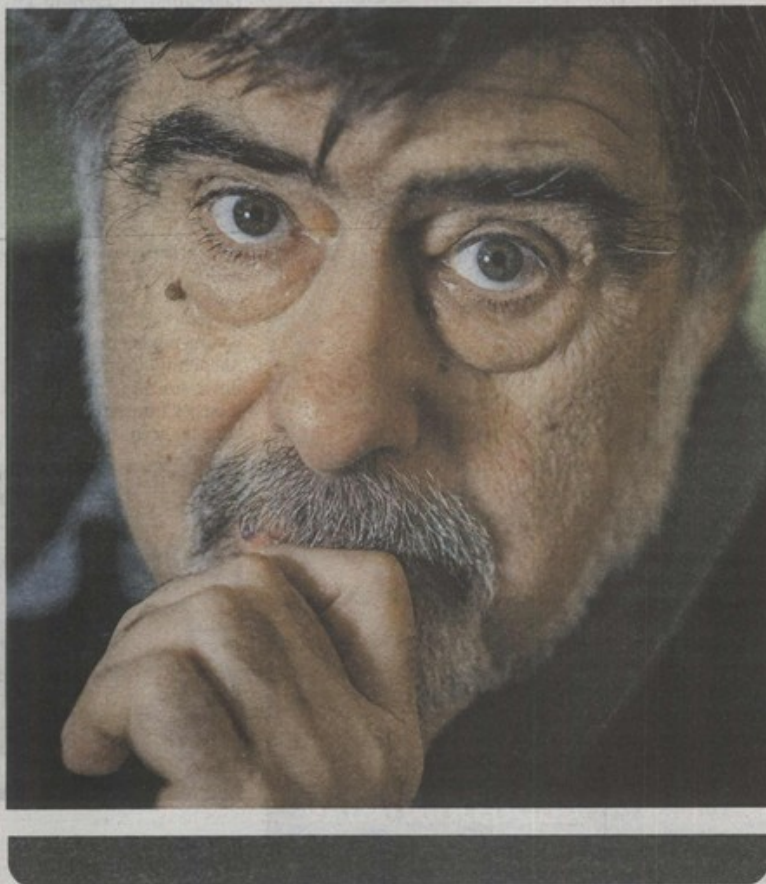
- Ne, nisam.

● **Lijepo ste pričali. Sve je to istina?**

- Je. Ali, pisci vam vole lagati. Nikad nemojte vjerovati piscima sve što kažu. To je opće poznato pravilo. Pisci lažu. Mistificiraju. Izmišljaju.

● **Dobili ste i Krležinu nagradu.**

- Jesam. Tada sam, otprilike rekao: "Jedno stoljeće je premalo za dva Krleže". Ja nisam krležijanac, ali ga jako cijenim, duboko ga poštujem. Veliki književnik. Ono što mi se najviše sviđa kod Krleže jest to da je bio iznimno duhovit.

ČESTO SU MI GOVORILI : 'ČUJ, KAD BUŠ TI IMAL ŠEST BANKI, ONDA BUŠ TI BIL PRAVI PISAC. BIT ČEŠ PAMETAN, ISKUSAN, SVE ĆE TI IĆI OD RUKU'. TO SU MI GOVORILI, ALI MI NISU REKLI DA NEĆU IMATI KONDICIJE. VIŠE NE MOGU PISATI DO TRI I DIGNUTI SE U SEDAM UJUTRO

nisam pristajao na tu vrst atribucije. Naravno da je utjecaj svjetskih pisaca koji su pisali fantastiku bio velik. Ali mislim da su više utjecali stariji pisci: Edgar Allan Poe ili Chesterton, puno poljskih i ruskih pisaca. No, ta se borgesovska atribucija najviše zadržala uz mene. Ali, ja nisam epigon Borgesa. Jedva sam čekao da pobjegnem iz te "borgesove ladice".

● **Pišete lako, s radošću?**

- Kako u kojoj dobi. Ranije sam pisao jako lako, jako mnogo. Često noću, kad sam bio mladi. Često su mi govorili: "Čuj, kad buš ti imal šest banki, onda buš ti bil pravi pisac. Bit ćeš pametan, iskusan, sve će ti ići od ruke". Sve su mi to govorili, ali mi nisu rekli da - neću imati kondicije. Ja sam uvijek bio u radnom odnosu, osam sati bih radio na svom radnom mjestu, onda bih određeno vrijeme proveo sa ženom i sinovima pa sam potom pisao - noću. Pisao sam do tri

romana, puno priča, scenarija - sve rukom pisano?

● **I TV seriju 'Odmori se, zaslužio si'?**

- Pa jasno, kak da drugačije pišem? Ne bih mogao drugačije. Sad baš pišem scenarije za šestu sezonu te TV serije. Zajedno pišemo, moja sestra Snježana i ja. To je naš projekt. Napravili smo konceptiju i to ponudili televiziji. Prihvatili su. Počeli smo 2006. Ali ne pišemo zajedno. Potpisani smo na špici zajedno, ali pišemo odvojeno, svaki svoje.

● **Iznimno su dobri dijalozji, u tome ste majstor.**

- To je govor i razgovori koje mi stvarno u našim kućama svakodnevno vodimo. Stvarna slika naših života, s puno problema i s puno humora.

● **Televizija, film, priča, roman, scenarij. To su vaši mediji. A kazalište?**

- Nikad nisam napisao dramu za kazalište. Čak su

netu fizionomije glavnih likova. Vidim da ste shvatili da radim sasvim drugačije. Nije mi bitna prva rečenica. Ne bojim se praznog bijelog papira, naprotiv. Jedva čekam početi pisati, nakon što napravim taj svoj koncept. No, svatko ima svoju metodu rada. Moj koncept više slični na građevinsku dokumentaciju za podizanje kuće negoli na plan za pisanje romana. Gnjavaža.

● **Komplicirano?**

- Ne. Zabavno, zapravo. Ja volim da literatura, moja, dobije barem privid stvarnosti. Da čitatelj povjeruje u to što pišem. Postoji jedna shizofrena situacija kod čitanja: vi čitate rečenice, čitate simbolički jezik i to doživljavate kao da je - nešto realno. Ako nešto iskače iz te stvarnosti, onda to čitatelj doživi kao šok pa prestane čitati. Ja mislim da su znanje i priprema bitan dio mojeg pisanja. Ako pišem o epilepsiji, pročitam i nastojim